

Виробництво харчових продуктів та напоїв в Україні

«Людина їсть, щоб жити, а не живе, щоб їсти»

Сократ

Мета: Сформувати знання у учнів про харчову промисловість України та світу, ознайомити з галузевими складовими харчової промисловості; вчити пояснювати чинники розміщення різних типів підприємств харчової промисловості; розвивати вміння знаходити зв'язки різних галузей господарства України; формувати підприємницькі компетентності на основі аналізу географічної інформації.

Обладнання: мультимедійна презентація, підручник, зошит

Тип уроку: комбінований

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань, стор 3

III. Мотивація навчальної діяльності, стор 4

IV. Вивчення нового матеріалу, стор 5- 33

V. Узагальнення, стор 34

Домашнє завдання, стор 35

ПОВТОРЮЄМО вивчене

- 1. Які виробництва охоплює легка промисловість?**
- 2. Які чинники впливають на розміщення виробництва тканин, одягу, взуття?**
- 3. Що таке народні промисли? Які народні промисли є в Україні?**
- 4. Проблеми розвитку легкої промисловості?**

Пригадайте

- яку продукцію виробляють із зерна, молока, м'яса?

- продукти харчування, які найбільше споживає ваша сім'я?

Харчова промисловість

– група виробництв, що забезпечують переробку сировини сільського, рибного та лісового господарства на харчові продукти та напої

- за внеском в економіку України поступається лише чорній металургії
- тісно пов'язана із сільським господарством

Місце харчової промисловості у господарстві України

Галузева структура харчової промисловості України

ХАРЧОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ

Борошномельно-круп'яна
Хлібопекарська
Макаронна
Кондитерська
Цукрова
Олійно-жирова
Плодоовочева
Виробництво чаю, кави, какао
Виробництво прянощів і приправ

М'ясна
Молочна
Рибна

Виробництво безалкогольних напоїв
і мінеральних вод
Спиртово-горілчана
Виноробна
Пивоварна

Інші виробництва

Чинники розміщення харчової промисловості

Географія харчової промисловості України

Галузевий склад

Цукрова

Олійно-жирова

Хлібопекарська

Борошномельно-круп'яна

Кондитерська

М'ясна

М'ясоконсервна

Молочна

Маслосироробна

Плодоовочева

Рибна

Рибоконсервна

Виноробна

Пивоварна

Лікєро-горітчана

Зосередження

Лісостеп

Лісостеп, степ

Повсюдно у
великих і малих
містах

Пд. України

Моря, ставки

Приморські міста

Степ, Крим, Закарпаття

Великі міста

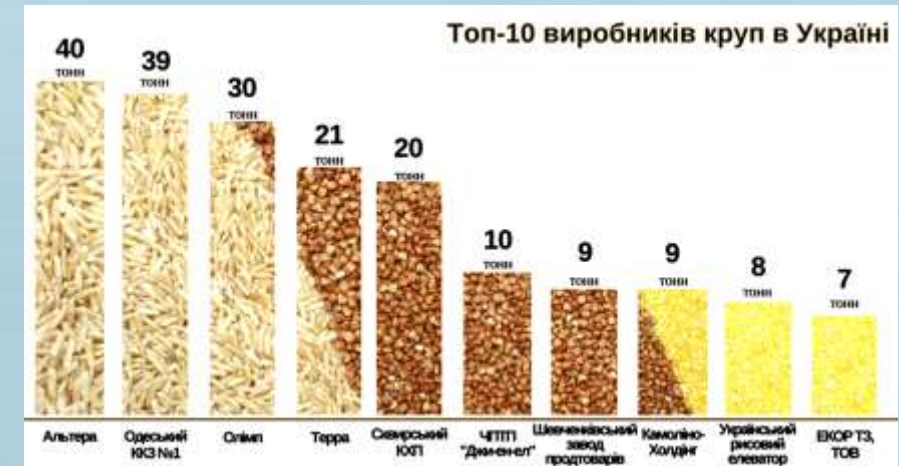
Борошномельно-круп'яна промисловість

— це галузь, яка виробляє із зернових культур борошно (пшеничне, житнє, кукурудзяне, вівсяне) та крупи (гречана, пшоняна, рисова, кукурудзяна, перлова, ячна, манна)

- підприємства зорієнтовані на сировину та споживача
- розміщені на всій території України

Основні центри:

- Львів
- Тернопіль
- Київ
- Харків
- Дніпро
- Запоріжжя
- Одеса
- Миколаїв
- Херсон

Хлібопекарна промисловість

— це галузь , яка виробляє понад 300 видів хлібобулочних виробів

- Головний чинник розміщення виробництва хлібобулочних виробів — обмеженість термінів зберігання свіжого хліба
- → тому чим більшим є населений пункт, тим більше в ньому випікається хліба

Макаронна промисловість

- використовує борошно з твердої пшениці
- виробництво здебільшого тяжіє до споживача, оскільки макаронні вироби малотранспортабельні
- найбільші підприємства розташовані в містах із великою кількістю населення

Кондитерська промисловість

- орієнтується на споживача, оскільки багато видів її продукції мають обмежений термін зберігання
- близько 800 підприємств:
  - 90% - борошняні кондитерські вироби (печиво, вафлі, торти)
  - 10% - цукристі (шоколад, карамель, цукерки, драже тощо)

Кондитерська промисловість

Найбільші виробники:

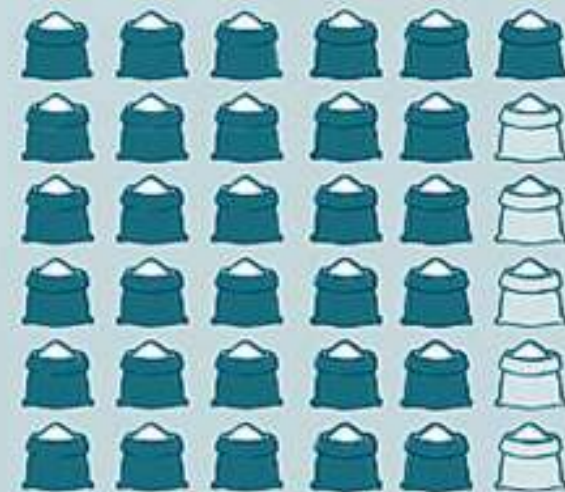
- **Roshen** (Київ, Вінниця, Маріуполь, Кременчук, є філії за кордоном),
- **ЗАТ «АВК»** (Дніпро, Донецьк, Луганськ, Мукачево),
- **ЛКФ «Світоч»** (Львів; контрольним пакетом акцій володіє швейцарська корпорація Nestle)
- корпорації **«Бісквіт-Шоколад»** (об'єднує дві фабрики: «Харківська бісквітна фабрика» і кондитерська фабрика «Харків'янка»)
- **ЗАТ «ВО «Київ-Конті»** (Костянтинівка)

Цукрова промисловість

- орієнтується на сировину (лісостепова зона) → для виробництва 1 т цукру потрібно 7 т буряків
- → більшість підприємств зосереджена в районах вирощування цукрового буряку
- переживає спад виробництва: зменшення попиту на буряковий цукор на світовому ринку й зростання на тростинний

Виробництво цукру
скоротилося:

2019 рік – 1,48 млн т

2020 рік – 1,2 млн т

Цукрова промисловість

найбільші виробники:

- Лохвицький комбінат (Полтавська обл.)
- Гайсинський та Крижопільський (Вінницька обл.)
- Гнідавський (м. Луцьк)
- Добровеличківський (Кіровоградська обл.)
- Деражнянський (Хмельницька обл.)
- Збаразький (Тернопільська обл.)
- Пархомівський (Харківська обл.) заводи

Олійно-жирова промисловість

- **Продукція:** соняшникова, ріпакова, кукурудзяна олії, маргарин, майонез, кулінарні жири тощо
- **90 % олії виробляють із насіння соняшнику**
- **Чинники розміщення:** в районах вирощування (на 1т олії витрачають від 3-8 т насіння)

найбільші виробники:

- **Дніпровський олійно-екстракційний завод** (входить до складу американської ТНК Bunge («Бунге»), випускає олію під брендом **«Олейна»**)
- **Пологівський олійно-екстракційний завод** (Запорізька обл.)
- **Одеський олійно-жировий комбінат**
- **«Кернел»** (Полтава) - володіє торговими марками **«Щедрий дар»**, **«Чумак»**, **«Стожар»**

Плодоовочево-консервна промисловість

- **продукція:** заморожені, сушені, квашені та консервовані овочі та фрукти; картопляні чіпси; фруктові та овочеві соки; джеми, желе, варення, кетчупи, соуси тощо
- до потужних підприємств належать консервні заводи:

- Херсонський
- Ізмаїльський
- Одеський
- Вінницький

- **набуває експортного значення** завдяки діяльності компаній:
- «Нестле» (завод у селищі Торчин Волинської області, що виробляє продукцію під маркою «Торчин»)
- «Чумак» (м. Каховка Херсонської області)
- «Верес» (заводи у Черкасах, Каневі, Мукачевому)

Молочна промисловість

- переробку молока в Україні здійснюють понад 300 підприємств
- підприємства розміщені в районах розвинутого молочного тваринництва
- виробництво тваринного масла працюють у:
  - Вінницькій
  - Київській (м. Яготин)
  - Полтавській
  - Дніпропетровській
  - Чернігівській
  - Черкаській областях

Білоцерківський молочний комбінат — лідер із випуску різноманітної молочної продукції

Молочна промисловість

- найбільші заводи з виробництва сиру:
  - Новгород-Сіверський (Чернігівська обл.)
  - Шосткинський (Сумська обл.)
  - Дубнівський (Рівненська обл.)
  - Городенківський (Івано-Франківська обл.)
  - Старосамбірський (Львівська обл.)
  - Великобурлуцький (Харківська обл.)

Молочна промисловість

- **молочні консерви виготовляють комбінати:**

- Куп'янський (Харківська обл.)
- Первомайський (Миколаївська обл.)
- Лубенський (Полтавська обл.)

- **підприємства з виробництва продукції з незбираного молока (сир, сметана, кисляк, кефір, вершки, ряжанка, йогурт)**

- завод «Галактон» (м. Київ)
- Кременчуцький молокозавод
- Харківський
- Миколаївський
- Павлоградський молочні комбінати

М'ясна та м'ясопереробна промисловість

- **продукція:** м'ясо різних видів, м'ясні напівфабрикати, ковбаси, м'ясні консерви, тваринні жири.
- **принципи розміщення:** великі міста, райони розвиненого тваринництва (споживчий, сировинний)
- **потужні м'ясокомбінати розташовані в**
  - **Києві**
  - **Полтаві**
  - **Харкові**
  - **Вінниці**
  - **Одесі**
  - **Черкасах**
  - **Дніпрі**

Виноробна промисловість

Виноробний регіон	Назва виробництва	Місцезнаходження
Бессарабія	Болградський виноробний завод	<u>Болград, Одеська область</u>
	ТОВ «Винхол Оксамитне»	с. <u>Оксамитне, Болградський район, Одеська область</u>
	Виноробня «Колоніст»	с. <u>Криничне, Болградський район, Одеська область</u>
	ТОВ «Промислово-торговельна компанія Шабо»	с. <u>Шабо, Білгород-Дністровський район, Одеська область</u>
	Виноробня «Don Alejandro Winery»	с. <u>Холодна Балка, Одеська область</u>
	ТМ «V.Petrov»	с. <u>Струмок, Татарбунарський район, Одеська область</u>
Причорномор'я	Виноробня «VINARIA»	с. <u>Лощинівка, Ізмаїльський район, Одеська область</u>
	ТМ «Вина Гулієвих»	<u>Одеса</u> (виноградники — в <u>Овідіопольському та Саратському районах</u>)
	Виноробне господарство князя М. П. Трубецького	с. <u>Веселе, Бериславський район, Херсонська область</u>
	АТ «Коблево»	с. <u>Виноградне, Березанський район, Миколаївська область</u>
Закарпаття	Виноробний комплекс «Шато Чизай»	с. <u>Берегове, Закарпатська область</u>

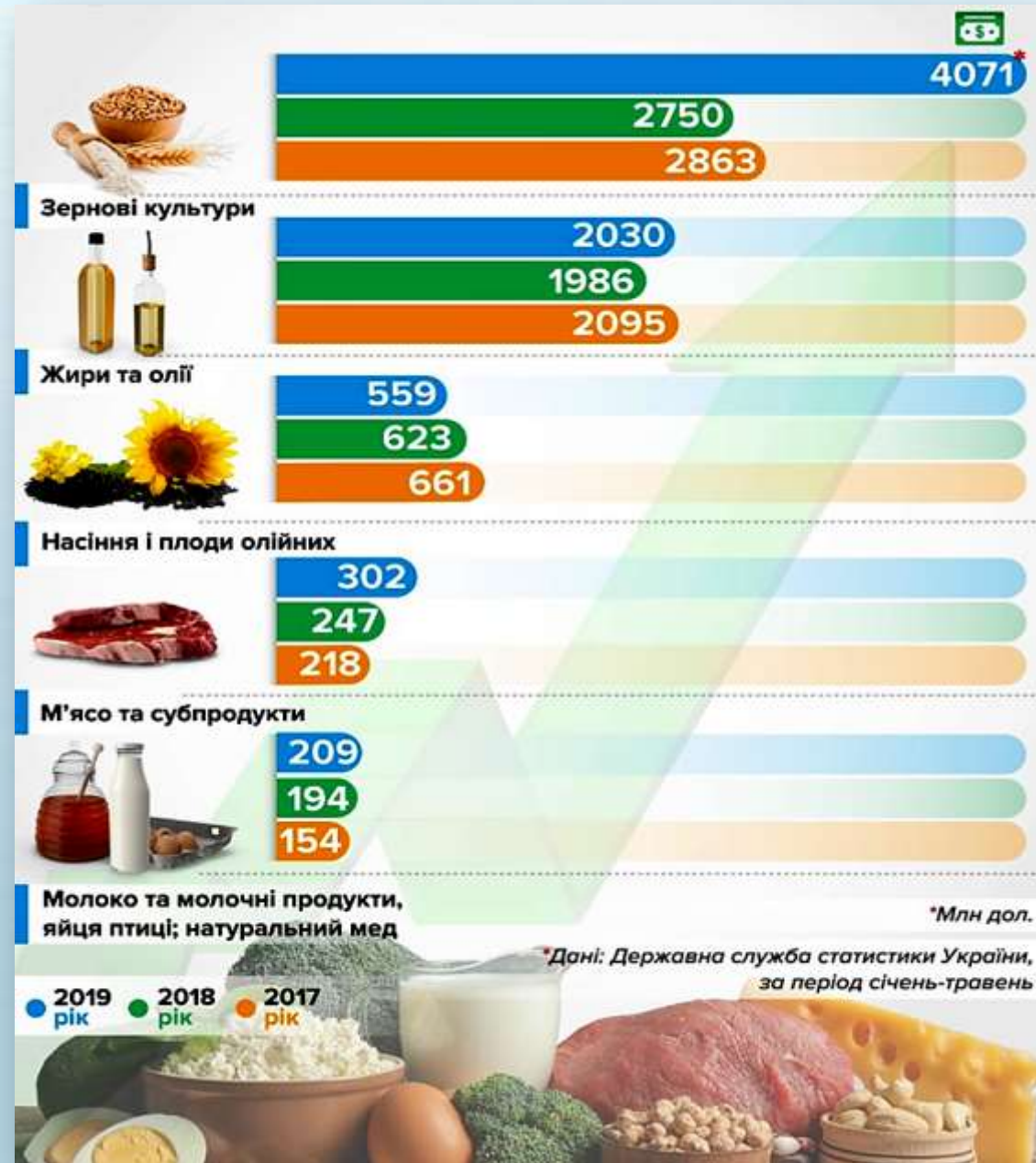

Виробництво пива та безалкогольних напоїв

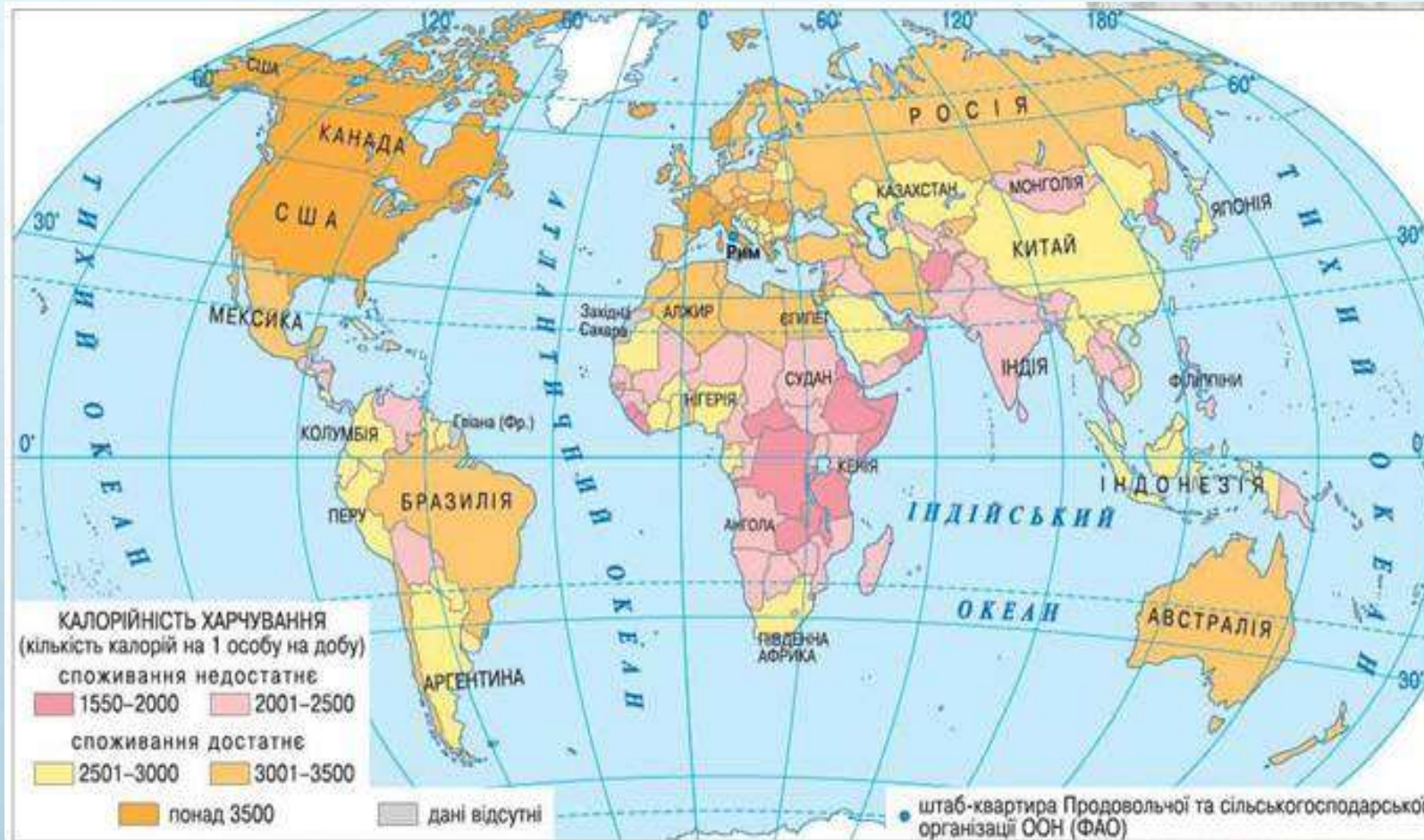
- **вітчизняні пивні корпорації:**
  - **ЗАО «Оболонь» (Київ, Фастов, Охтирка)**
  - **ТзОВ ТВК «Перша приватна броварня» (Львів, Радомишль)**
- **виробники безалкогольних напоїв:**
  - **Бровари («Кока-Кола»)**
  - **Київ («Росинка»)**
- **натуральних соків та газованих напоїв:**
  - **Миколаїв («Сандора», дочірня компанія «Пепсі»)**

Що експортує Україна

Розвиток харчової промисловості та асортимент її продукції в країнах світу значною мірою залежать від спеціалізації та потужності сільського господарства, купівельної спроможності населення, його традицій та вподобань.

Існують відмінності й в основних видах продукції харчової промисловості. У розвинених країнах значними є обсяги виробництва продуктів тваринного походження, у країнах, що розвиваються, явно переважають продукти, вироблені з рослинної сировини.

ТНК світу з виробництва харчових продуктів

Назва ТНК	Країна-засновниця	Продукція	Річний обіг, млрд дол. (2015 р.)
Nestle	Швейцарія	Кава та інші напої, кондитерські вироби, майонез тощо	88,8
PepsiCo	США	Безалкогольні напої, снеки, бакалейні вироби	63,0
Unilever	Велика Британія і Нідерланди	Кетчуп, томатна паста, майонез, гірчиця, оцет тощо	59,0
Anheuser-Busch InBev	Бельгія	Виробництво пива	56,0
Coca-Cola	США	Безалкогольні напої	44,0
Mars	США	Шоколадні вироби Snickers, M&M, Bounty, крупи швидкого приготування Uncle Ben's, виробництво жувальної гуми Orbit	33,0
Menu Foods	США	Енергетичні напої, корм для тварин	32,0
Danone	Франція	Молочні продукти, кондитерські вироби, мінеральна вода	24,9

Чим вищий рівень розвитку держави – тим тіснішими є зв'язки с/г та

промисловості → агробізнесові утворення: агрохолдинги, агрофірми тощо.

Загалом тенденція розвитку харчової промисловості в менш розвинених країнах повторює тенденції розвитку, властиві високорозвиненим країнам. Однак у харчовій промисловості **високорозвинених країн істотно зростає виробництво різних напівфабрикатів.**

Водночас у країнах, що розвиваються, збільшуються обсяги виробництва **консервної промисловості**, орієнтованої на покупців високорозвинених країн, куди постачають численні фруктові консерви, менше м'ясні та рибні вироби.

“ХАРЧОВІ ВИЗИТІВКИ” ОКРЕМИХ КРАЇН СВІТУ

**Франція — вино, сир,
паштет, соуси, морепродукти;**

Італія — вино, сир, паста

**Німеччина — пиво,
ковбаса, бекон;**

**Данія — масло, сир,
шинка;**

**Швейцарія — сир, шоколад,
кава;**

**Норвегія, Ісландія — рибні
консерви;
Болгарія, Угорщина —
овочеві консерви.**

Основні виробники м'яса

ЯЛОВИЧИНИ

США ,Бразилія, Китай, Аргентина,
Австралія, ФРН, Франція

М'ЯСА ПТИЦІ

США, Китай, Бразилія, Мексика,
Іран

СВИНИНИ

Китай ,США, ФРН,Франція
Іспанія,Бразилія, В'єтнам

БАРАНИНИ

Китай , Індія, Австралія, Нова Зеландія
Судан, Великобританія, Туреччина

Маслосироробна промисловість

Переважно експортує сир, вершкове масло виробляють для внутрішніх потреб

Сири

Лідери-експортери:

Країни Європи: (Франція – 365 сортів, Німеччина, Швейцарія, Італія), США

Вершкове масло

Виробництво даного продукту скоротилося у Країнах Західної Європі та США, проте зросло у країнах Азії, особливо в Індії

Цукрове виробництво

Засноване на використанні двох видів сировини: цукрової тростини та цукрових буряків, які дають відповідно 60% та 40% світового виробництва цього продукту

Найбільші виробники й експортери цукру:

«тростинові» країни — Бразилія, Індія, Таїланд, Мексика, Гватемала,

Франція, Німеччина - виробляють буряковий цукор

США, Китай, Індонезія, найбільші споживачі та імпортери

ВИНОРОБСТВО

Середземноморські субтропіки і помірні широти - центри виноробства. В останні десятиліття виноробство в країнах Західної Європи зменшилося. Проте Італія традиційно посідає перше місце у світі з виробництва виноградних вин , друге місце – Франція .

На ці дві країни припадає 40 % світового виноробства.

Серед інших у Європі великими виробниками стали Іспанія, Португалія і Німеччина .

У Західній півкулі виокремлюються США й Аргентина.

Робимо висновки

- **Харчова промисловість охоплює виробництва, що переробляють продовольчу сировину й забезпечують населення продуктами харчування**
- **Визначальну роль у розміщенні підприємств харчової промисловості відіграють сировинний та споживчий чинники**
- **Різноманітність сировини та наявність споживачів у різних регіонах нашої країни обумовили значне поширення підприємств харчової промисловості**

**Підготуватися до
тематичного оцінювання,
повторити параграфи 21-33,**

Переглянути відео

<https://www.youtube.com/watch?v=axAFvHd8kbk>